

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת נח א' מרחשוון תשע"ב | גליון 473

דברי הימים

מר חשוון

חודש מר חשוון נקרא ביסוד חודש "בול". אם מלשון "יבול" על שם תהליך גידול היבול שמתחיל בו; אם מלשון 'מבול' על שום הגשמים הרבים בו הינו מבורך, ואם על זיכרון מי המבול ששטפו בו.

כשעלו הגולים מבבל, קראו לחודש בשם חשוון, והוסיפו לו בצער את המילה 'מר', כיוון שאין בו כל חג ומועד, ואדרבה צרות ומרות אירעו בו. גם ירבעם בן נבט קבע בו חג אשר בדה מליבו ועורר בכך את חרון אף ה'. אמנם, אף שמחה גדולה פקדה את החודש: בחודש חשוון הושלמה בניית בית המקדש, ואז ארע בעולם דבר משמח במיוחד. מאז ארע המבול, היה העולם מרטיט מידי שנה במשך ארבעים יום שמיום י"ז בחשוון עד כ"ז בכסליו, מפחד שיתעורר המבול שוב. אותה שנה הושלמה בניית בית המקדש, חדל העולם להרטיט וידעו הכל שנסתלק רושם המבול כליל.

צדיקים מצאו בשם החודש רמז נפלא: "מר חשוון", רחושי מרחשין שפתיה. השפתיים שהתפללו כל חודש תשרי בהתעוררות רבה, עדיין מרחשות ונושאות תפילות יקרות העולות לפני כסא הכבוד ומעוררות עלינו שפע טובות וחסדים.

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

קח אחריות!

האחראי כאן? מי הוא זה שבצווארו תלוי קולר הכישלון? הוא מצא את נח. האחראיות אך היא אחת המידות הדגולות שמעידות על גדלות נפש ואצילות. על חזון ושאר רוח. בסביבתנו מתרוצצים פעילי חסד לרוב. עסקנים נמרצים המקדישים עיתותיהם למען הזולת. בעיני מעט מאוד מהם נמצא את אותו ניצוץ השראתי ורוחני ששמו - 'אחריות'. ברגעי כישלון נראה את כולם תופסים מחסה איש מאחורי גב רעהו. רק משולי המחנה, יצוץ לו כנוע אך נחוש, מצטנע ונמרץ, אותו פעיל בעל מבט כן ויוקד. הוא יתקרב ויאמר בענווה: סליחה, נכשלת!

חז"ל בירושלמי אומרים כי שניים הם שגדולתם מכפרת עליהם: חתן וחכם! חתן בשעה נושא את אשתו נמחלים לו כל עוונותיו, וכן חכם כשעולה לנשיאות. במה יפה כוחה של הגדולה לגרום למחילת עוונות? נבחין כי גם הנישואין וגם הנשיאות, צוררים בכנפיהם נטל אחריות כביר. החתן מתחייב לזון את אשתו ואת בניו בעוד הנשיא מתחייב לשאת בעול עדתו, לצאת לפנייהם ולבוא לפנייהם. אחריות, זה הוא הקרבן האהוב על השם יתברך. בזכותה עולה זיכרונו של החתן והחכם לטובה, כפי שעלה זיכרונו של נח באותה שעה, "ויזכור אלוקים את נח... ויעבר אלוקים רוח על הארץ וישוכו המים".

במדרש תנחומא (בראשית ט'), מגלים חכמינו זיכרונו לברכה, מעט מהקורות את נח ובניו במהלך ישיבתם הממושכת בתיבה. 'אמר רבי לוי: כל אותן י"ב חודש, לא טעם טעם שינה, לא נח ולא בניו, שהיו זקוקים לזון את הבהמה ואת החיה ואת העופות... יש בהמה שאוכלת לב' שעות בלילה ויש אוכלת לשלשה... תדע לך שלא טעמו טעם שינה, שאמר רבי יוחנן בשם רבי אליעזר ברבי יוסי הגלילי: פעם אחד שהה נח לזון את הארי, הכישו הארי ויצא צולע...'

לאור דברים אלו, מציקה אכן עד מאוד הקושיה שמעורר האבן עזרא בפסוק "ויזכור אלוקים את נח": מה עם זיכרון בני המשפחה שנטלו חלק לא מועט במעשה החסד והצדקה הגדול בהיסטוריה? היכן זיכרון הלילות טרוטי השינה שחלפו עליהם מתוך ניתורים סהרוריים על פני כלובים ומכלאות? האבן עזרא מתרץ שאף בני המשפחה בכלל הזיכרון, אך וודאי שנה הוא העיקר! מדוע זכאי נח לכינוי 'עיקר' יותר מכל חברי צוות החסד המורחב?

התשובה המפתיעה טמונה דווקא בסיפור המעניין שמסמין המדרש המוזכר לתיאור תלאות המשפחה. 'פעם אחת שהה נח לזון את הארי, הכישו הארי ויצא צולע! מדוע פגע הארי דווקא בנח ולא בבניו שהיו אמונים כמוהו על מזון החיות? האריה חיפש את האחראי! פעילים ישנם הרבה, אך מי הוא

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	
18:10	17:30	16:18	ירושלים
18:07	17:32	16:33	ת"א אשדוד
18:07	17:30	16:23	חיפה
18:10	17:33	16:36	ב"ש

השיעור השבועי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34, רובע י"ב, אשדוד. פרטים נוספים בטל: 08-8679897

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע, לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com
כמו כן ניתן לקבל במייל את דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א
לאחר הרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

מקצת שבחו בפניו

חז"ל תמהים: מדוע כשדיבר הקדוש ברוך הוא אל נח, אמר לו "כי אותך ראיתי לפני צדיק בדור הזה", כשהוא מכנה אותו בתואר 'צדיק' בלבד, בעוד בפסוק אחד קודם מעידה בו התורה שהיה 'צדיק תמים'? ומתריצים (עירובין י"ח): **מכאן שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו ולא כל שבחו!**

התובנה שעולה בקרבנו אינסטינקטיבית למקרא מאמר זה הוא, שלא ראוי לגמור את כל שבחו של אדם בפניו. אך האם שמנו לב לראשיתו של המאמר: 'מכאן שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו... ראוי ורצוי לומר שבחו של אדם בפניו. רק שנבין, ה'מקצת שבחו' האמור כאן, הוא לא 'אתה יהודי חשוב'; 'תלמיד חכם' 'עדיין לגדולות'. הקב"ה אומר לו: "צדיק לפני בדור הזה!" אתה צדיק הדור! זה המקצת שבחו. ואת זה חייבים לומר. לא נאמר 'מותר'. אל מכאן שאומרים מקצת שבחו.

כמה פעמים כבר שמענו שאנשים הם כמו פרחים. כי אדם עץ השדה. אילן לא צומח ללא השקיה נכונה וגם אדם לא מסוגל לצמוח כשלא מספקים לו את הדרוש לו. מה הם המים של האנשים? מילה טובה. מחמאה. מקצת שבחו... את המקצת שבחו חייבים לומר, שכן לולא זאת האילן פשוט לא יצמח. הזדקקות למחמאות ולמילים טובות לא מורה על פחיתות או על תשוקה לכבוד. מילים טובות הינן מצרך חיוני לא פחות ממזון ושתיה. חז"ל מספרים לנו על רבי יוסי שלמד לצד מעיין מים בפאתי עירו, כשלפתו בקע מתוך המעיין קול שקרא בשמו. רבי יוסי קרב אל המעיין ומצא רוח שפנתה אליו בדמעות: זה שנים שאני מקננת במעיין הזה ומעולם לא הזקתי לאיש. בני העיר יוצאים לשאוב בבוקר ובערב ונכנסים ויוצאים בשלום. והנה עתה באה רוח אחרת ומבקשת לדחוף אותה הלאה מן המעיין... ומה אעשה לך? תמה רבי יוסי. הרוח אמרה: מחר לפנות ערב, תזעיק את כל יושבי העיר שיצאו הנה באתים ובקרדומות, וכשיבחינו בסערה על פני המים, יכו בכל כוחם ויזעקו "דידן נצח"! שלנו תנצח! עד שיבחינו בטיפת דם המבצבצת מן המים ואז ידעו שניצחתי וישבו לבתיהם בשלום. רבי יוסי קיים את בקשת הרוח והמערכה הסתיימה עם ניצחון מובהק לרוח הוותיקה.

המפרשים שואלים: רוחות מנצחים בקרדומות? נשמות הודפים בברזלים? וודאי שלא! אבל גם רוחות ונשמות זקוקות למילה טובה! זעקות ה"דידן נצח" אגב מהלומות הברזל, העניקו לרוח את החוסן הדרוש לה כדי לנצח. כן, הילדים שלנו גם רוחות, אם כי מלווים בגופים. הם זקוקים למילה טובה. נשתדל לקיים את מקצת שבחו בפניו. רק בלי להגזים, כי אז השבחים הופכים לדרישות והורסים במקום לתקן.

ונח מצא חן בעיני ה'

אמרו חז"ל, כי גם נח היה ראוי להיענש במבול, כיוון שחפץ ה' היה שיוכיח את אנשי דורו במישור וישיבם מדרכם. אך הוא היה 'תמים' בדורותיו, היינו שהיה שלם איתם ולא הוכיחם כנדרש, וממילא היה ראוי להיתפס בעוונם. לולא מצא חן העיני ה' בזכות משה רבינו שעתידי היה לעמוד מחלציו, ובכך ניצל.

והנה, מבואר בזוהר הקדוש, כי על ידי כן נעשה המבול, שנשאר שם אלוקים שוא מידת הדין לבדו, ללא שיתוף שם ה' שהוא מידת הרחמים. וזהו ה' למבול ישב", מלשון בדד ישב, שנותר שם ה' בדד. והנה, מצד זה היה ראוי שיוכחדו כל הנבראים ללא מפלט, כמו"ש הכתוב "קץ כל בשר בא לפני". אמנם, נח מצא חן בעיני ה', היינו שבזכות זרעו, זכה להתקרב לשם ה' ולחסות בצל מידת הרחמים שתגן עליו מזרם ומטר.

אך בוודאי לא היה ראוי שיינצל בגלוי כיוון שמצד הדין לא היה ראוי לכך, לכן נגזר עליו להיכנס לתיבה שהיא עשויה עצי גופר המורה על אש וגפירת של גיהינום, וישב שם י"ב חודש כמשפט רשעים בגיהינום, ויכסה אותה מבית ומבחוץ בכופר מלשון 'כפרה', שישבתו שם והחסד הגדול שיעשה עם כל החי, יצילו אותו ממידת הדין והייתה לו נפשו לשלל.

(כסף מזוקק)

פרמראות

"ונח מצא חן בעיני ה'" (ו', ח')

הנה נאמר "עיני ה' אל יראיו", כי הצדיקים, על ידי קדושתם ורוב דביקותם בהש"ת, זוכים לבחינת 'עיני ה'", ואז כאשר בא לפניהם עניין מוות חס ושלום, מיד מכניסים העי"ן שלהם, העי"ן טובה, עי"ן ה', לתוך המוות, ובזה נהפך "מות" ל"מעוה", ומסתלק העניין הרע במעוה צדקה.

בעת שהתגברו הדינים על בני דור המבול, יצא הקצף גם על נח איש צדיק, ובכך תפס מיד העי"ן טובה והסתכל במוות, וביטל אותו על ידי הצדקה הגדולה שעשה כאשר הציל את כל מין האדם והחיה והעוף והבהמה ממוות לחיים. (דברי יאשיהו)

"נח איש צדיק תמים היה" (ו', ט')

פירש רש"י: "יש דורשים אותו לשבח ויש דורשים אותו לגנאי". נשאלת השאלה: אם התורה מעידה עליו שהיה 'איש צדיק תמים', מה מקום יש לדרוש אותו לגנאי?

אלא בא ללמדך, שאפילו איש צדיק גמור שהתורה בעצמה מעידה עליו שהינו צדיק, לא יחסר מי שימצא בו דופי וידרשו לגנאי חרף עדות התורה... (פנים מאירים)

"ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל" (ו', כ"א)

נודע כי עד נח, לא הותר לבני אדם לאכול מן החי. רק בצאת נח מן

התיבה הותר לו לראשונה לאכול בעלי חיים. ביאור הדבר נמצא בפירוש הרמב"ן: עקב כך שנח החיה את בעלי החיים במשך תקופת המבול, עלה למדרגה שנעשה ראוי לאכול את בעלי החיים.

זו אפוא כוונת הכתוב: "ואתה קח לך מכל מאכל", 'קח לך' מלשון קנין, כמו "כסף השדה קח ממני", משם נלמדים דיני קנין. כי על ידי שתכניס את בעלי החיים לתיבה להצילם, תקנה אותם להיות שלך וראויים למזונך.

(קדושת לוי)

"את קשתי נתתי בענן" (ט', י"ג)

גדולי החוקרים כבר תמהו: כיצד ניתן לראות בקשת אות רוחני, בעוד היא תופעה טבעית לחלוטין המוסברת על נקלה? מה תאמר, שתופעה טבעית זו התחדשה אכן בעקבות המבול, והלא אין כל חדש תחת השמש?!

את יישוב קושיה זו רמזו חז"ל במתק לשונם בפרקי אבות, כשמנו עשרה דברים שנבראו בין השמשות וביניהם הקשת. מה מאפיין את אותם עשרה דברים? ממש כמו שעת בין השמשות שאינה שעה גמורה רק שעה שאינה יום ואינה לילה, כך הבריות הללו שנבראו בין השמשות, הן בריות שאינן גמורות, ונעות בין ההוויה לאפיסה. זאת אומרת, הכח ההילי שלהם נברא, אך יצירתם בפועל נשתתה עד להגיע שעתם. כמו המן שירד להם לישראל במדבר או פי האתון ופי האדמה. ובכך, כח ההיולי שבקשת נברא אכן באותה שעה, אך התגלותו בפועל לא אירעה עד לשעה שנשבע ה' מעבור מי נח עוד על הארץ. (חתם סופר)

מי שפרע מאנשי דור המבול

אנשי דור המבול שחרף חטאייהם המרובים, לא נחתם דינם אלא על הגזל, חקוקים לדיראון עולם ואף משמשים מקור לקללה הרווחת גם בימינו. במה דברים אמורים?

הקנין ההלכתי העיקרי במקח של מטלטלין (טובין), הינו משיכה. מוכר וקונה שסגרו ביניהם עסקה, בעוד הקונה לא משך את הרכש, למרות ששילם למוכר כסף, העסקה ניתנת ליטול. אמנם, החוזר בו במצב שכזה (שכבר שולם כסף), בין אם זה המוכר ובין אם זה הלוקח, מקולל בקללת 'מי שפרע'.

כיצד הוא מקבל מי שפרע? אוררין אותו בבית דין ואומרים: "מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים שטבעו בים, הוא יפרע ממי שאינו עומד בדבורו".

מה מייחד את עונשם של דורות אלו שבית דין מקללים בשמם את שאינם עומדים בדיבורם?

בעונשם של דורות אלו, התפרסמה בעולם השגחת השי"ת על מעשי נבראיו והתנהגותו עימם במידה כנגד מידה. סיבה נוספת: המזיגים האנושיים לשקר, לגזול ולחטוא, הם ארבעה: תאוה; כבוד; אהבת ממון; וכפירה. ממזיגים אלו ממש נפלו אותם ארבעה דורות לשאול תחתית. דור המבול חטאו בתאוה כידוע. אנשי דור המפלגה חטאו בכבוד כשביקשו לעלות לשמים. אנשי סדום חטאו בעד בצע כסף, ופרעה הרשע חטא בכפירה כשאמר "מי ה' אשר אשמע בקולו".

כשבית דין אוררים את מי שאינו עומד בדיבורו, הם רומזים לו: תהיה סיבת חרדתך אשר תהיה, מכלל ארבע אלו לא יצאה: או תאוה, או כבוד, או בצע כסף או שאינך מאמינן בהשגחתו יתברך. ובכן, קח לך את ארבע דורות אלו שחטאו באלו וראה מה עלה בגורלם...

הבן איש חי בספרו בן יהודע, מספק ביאור נוסף: הן מבואר בדברי הארי"ז ז"ל, שבני דורות אלו הינם באמת הנשמות שילד אדם הראשון בק"ל שנים שפרש מאשתו בעקבות חטא עץ הדעת. נמצא ניצוצות אלו הן תולדות העוון בעצמו ולכן לקו בכל אותן עונשים מרים וקשים. מה היה שורש עוון עץ הדעת? מה שאדם הראשון המרה את פי ה'! ובכן, מי שפרע מדורות אלו בגין עבירה על דיבור, יפרע ממי שעובר על דיבורו.

פניני דברי יאשיהו

החכם והסוס

גלגל השנה סב על צירו, ומן הימים הקדושים והמתוקים, אנו מתגלגלים אל ספם של ימי החולין. שנה חדשה, עם התמודדויות חדשות.

כדאי לשנן מסר יקר העולה מתוך סיפור קדמון: יהודי הבחין בחכם העיר הדוהר על גבי סוסו. עניי עפר התאבכו מאחור עקב טיפוף הפרסות המהיר והותירו את היהודי משתאה לפשר המסע הבהול. לא ארכו הרגעים, ופניו ההדורות של החכם הגיחו חזרה מן האופק, שוב באותה טיסה מהירה ופרועה. כשעצר הסוס שאל האיש: לאן ממחר כבוד החכם? אינני יודע! - השיב החכם. מה זאת אומרת? החכם אמר: אני נוסע לאן שהסוס מוליך אותי...

כשהוסיף האיש להתפלא, סיפר החכם: הסוס שלי עקשן מאין כמוהו. אינו נכנע להוראותיי ומשטה בי. פעם אחר פעם גרם לי ביזיונות בשוק כשחרף הצלפותיי נשא אותי בכוח לכיוון ההפוך. אנשים אמרו: על סוסו אינו מושל, איך ימשול עלינו?! החלטתי: במקום להתבזות, אני נכנע לסוס...

לפעמים, כדאי להיכנע לסוס! כל עוד הדבר אינו נוגד עקרונות, חבל להתקוטט ולהתבזות. נתבונן תמיד כמה אנו מסוגלים באמת להיכנע לכאורה לסוס, ובכך לחסוך צער הרבה.

הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיעועכי"א - ג' חשוון תרי"א

נשמות הצדיקים שנפטרו באותה עת. כשנפטר רבי שלום שכנא אביו של רבינו, קרא ה'חזוה': אוי אוי, כי היה גדול כן ובהיכל כזה נפלא. אך הנני מתנחם בבניו, שהאחד מאיר בהיכל פלוני, והאחד שהוא רבינו, אין להעירך אותו כי יש לו נשמת שלמה המלך!

בעת ששהה אצלו פעם אחת הגאון הקדוש בעל "חנה אריאל", נכנסו לפניו שני יהודים לקבל הסכמה על ספריהם. האחד חיבר חידושי תורה עמוקים והשני ליקט סיפורי צדיקים. להפתעת הגאון בעל "חנה אריאל", התייחס רבינו בראשונה לסיפורי הצדיקים והפליג מאוד במעלתם. אחר פנה לפלפל בחידושים שהעלה המחבר השני בספרו והורה לכתוב הסכמה לשניהם. מאוחר יותר התבטא: הגאון בעל "חנה אריאל" בוודאי מתפלא על שהתייחסו קודם לסיפורי הצדיקים. קושיה זו כבר שואל רש"י הראשון בתורה: "הלא לא היה צריך להתחיל אלא מהחודש הזה לכם, ולמה התחיל מבראשית?" אף אני - הפטיר רבינו - הולך בדרכיו של מקום. קודם סיפורי צדיקים ואחר כך "החודש הזה לכם", חידושי תורה...

טרם נפטר קרא: רבינו הקדוש, קודם נפטר זקף עשר אצבעותיו והעיד בעצמו שלא נהנה מן העולם הזה אפילו באצבע קטנה. אני הנני מעיד בעצמי שלא נהניתי מן העולם בחוט השערה!!! ובתיבות נוראות אלו נגזו ארון האלוקים ומלאך ה' עלה בסערה השמימה.

לאורם נלך

קודם נולד רבינו, אמר דודו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנוביל לאימו, שעתידיה לילד בן שיכיל בקרבו את נשמת הבעל שם טוב, ועל כן תקרא לו 'ישראל'. אמנם, כשנולד הילד, ביקש אביו, הרה"ק רבי שלום שכנא מפרובישט, לקרותו בשם 'פייבוש' על שם אבי אימו, אך התינוק בכה מאוד ורבי שלום שכנא אמר: נראה שאינו חפץ שיקראו לו פייבוש וייקרא שמו בישראל - 'ישראל'. לימים אמר רבינו: נאה היה לי אם הייתי קרוי 'פייבוש'... כוננתו הייתה, שהנה בעת שעלה משה רבינו למרום נאמר "שבית שבי לקחת מתנות באדם", וביארו שלקח שלל כמה נשמות קדושת שראשי תיבות של שמותיהם הוא 'שב"י', כמו רבי ש'מעון ב"ר י'וחאי; רבי י'צחק ב"ן ש'למה (האר"י); רבי י'שראל ב"ן ש'רה (הבעש"ט). אף הוא נקרא רבי י'שראל ב"ן ש'לום, ואילו היה קרוי פייבוש...

היה מפורסם בעוזו קדושתו ותוקף אהבתו אין מים לכבות. כל גדולי דורו חלו ורעדו לשמו ואף כינו אותו 'מלך ישראל' בגין גינוני המלכות שאפיינו את הנהגתו. הוא היה אומר: האנשים המקושרים אלי נחלקים לשלה: יש מקושרים על ידי תורה ועבודה; יש על ידי שמביאים לי ממון, ויש על ידי שמתגלגלים אצלי, ובצק, כל זמן שמגלגלים אותו אינו מחמיץ... דרכו של ה'חזוה' מלבולין הייתה בכל סעודה שלשית לדבר מגדולת

הקברנים האלמוניים

סבר. עם מראה פניו הזכות של הצדיק שהמתין לו בעגלה, המתין גם שטר גדול ומרשרש... שפה זו הובנה היטב והשער הכבד נפתח בפני המרכבה.
לאן נוסעים? שאל העגלון. אל החייט כמובן... אל החייט לא דיברו שטרות כסף. הוא התנפל על העגלה בחרפות וגיזופים והצדיק רק התחנן: אינני מבקש כלום! לא מזון ולא שתייה. רק קורת גג לשבת הממשמשת ובאה... ניחא! התרצה בסוף החייט. תשבתו כאן, אך בשני תנאים: אינכם מברכים ברכת המזון בקול, ולא תספרו לעולם שהתאכסנתם אצלי... זה מה שחסר לי. שאנשים ישמעו מכך ויחשבו שנפתחה כאן "הכנסת אורחים"...

עם צאת השבת מיהר הצדיק להימלט מן הבית "שחלילה לא תהיה כאן הכנסת אורחים", והמשיך בדרכו, אל מורורו ורובו הבעל שם טוב. להפתעתו התעניין הבעל שם טוב דווקא בפרטי השבת שעברה עליו, בכפר הרחוק, בצילו של החייט השתקן...
אחר שהות ממושכת בבית מדרשו של אור שבעת הימים. פנה הרה"ף רבי מיכל'ע לשוב לביתו. עגלתו הלכה וקרבה אל עיר גדולה שעל אם הדרך, כשלתע קלטו עיניו עגלה ניצבת בשולי הדרך ולצידה אישה בוכייה. עם התקרב עגלתו קרבה אליו האלמנה הנסערת והציגה עצמה כאשתו של החייט השתקן, שזה הבוקר השיב נשמתו ליוצרה. מן העבר השני של השביל, ניצבו בני העיר בראשו גדליה הגבאי, ושחקו למשבתה של אשת החייט. עתה תשלמו טבין ותקילין על אטימותכם ורשעותכם! בגין חלקת קבר לבעלך תאלצי לשלם אלף רייניש! אלף רייניש וודאי שלא היו לה, אך משום מה לא נטרדה הרבה מדבריהם. באוזניו של הצדיק הקדוש רבי מיכל'ע, חשפה את הסוד הנורא: תדע שבית הכנסת האורחים הגדול בעיר, הוחזק כולו על ידי בעלי... מהיום כבר לא ייהנו אביוני העיר מבשר ולחם חינם... הוא השתייך לנסתרים בעלי, והזהיר אותי מאוד שטבולי יום לא יגעו במיטתו. עוד מעט, יבואו שני אנשים ויעסקו בצורכי קבורתו. כך הבטיח...
נסער כולו ירד רבי מיכל'ע מן העגלה וגילה ליהודים השמחים לאיד, את זהותו של החייט השתקן. הקצב והאופה השפילו מבטיהם. כן, כן. מהיום כבר לא תקבלו לחם ובשר חינם, מסכנים שלי... צמח איננו כבר... ראשון פרץ גדליה הגבאי בבכי, ואחריו החרו החזיקו כל הקהל בזעקות תשובה וחרטה. מסבך דמעותיהם הבחינו בשני הקברנים האלמוניים שצצו משום מקום, אחזו במיטה, וטסו עימה לבית הקברות. הם לא הכירו את הקברנים. אך רבי מיכל'ע הכיר אחד מהם. הוא היה אליהו הנביא! – אמר.

עם סיום הקדיש יתום בתום התפילה, הפכו הלחשושים המתמשכים לקלחת זעקות וגיזופים שבקעה מן הירכתיים. 'יושבי הקרנות' של בית הכנסת, טחנו את החדשה המרעישה ותיבלו אותה במנת חרפות. היה זה מענדל החוכר מהעיירה הסמוכה שסיפק הבוקר את הסחורה הטרייה יחד עם החלב שהביא ממחלבתו: צמח, החייט השתקן, חקר את הפונדק במחוז הקרוב כשהוא מתנה עם הפריץ, שלא תותר כניסת יודים לתחומי מחוזו... כך ממש! עזות מצח שכזאת... מספרים כי פייטל העגלון הגברתן כמעט שלא רצץ את גולגולתו של השומר הערל שמנע את כניסתו לכפר, לולא חשש מתגובתו הנזעמת של הפריץ... עגלונו של ראש הקהל שחלף הבוקר במקום, נשאל את מי הוא נושא, ורק משהוכיח שעגלתו ריקה, הורשה להיכנס פנימה...

גדליה, שמש הקהילה, אינו כעסן. אך כשעיניו הטובות מתכווצות, אות הוא כי הוא כועס נורא. וכשגדליה כועס... או, יש לו הרבה כלים לכלות באמצעותם את זעמו. זו היא רק שאלה של זמן עד שצמח יזקק לחלקה בבית הקברות למשל. אז הוא ישלם בגין מעשיו הגלויים וגם בגין נזר הקמצנות המתנוסס בראש מידותיו היקרות.

עד שלא שקעה שמשו של אותו יום, כבר היה בית מגוריו של צמח הפוך על כרעיו ועל קרבו, כשהציבור הזועם שופך חמתו על העצים ועל האבנים. צמח כבר לא היה שם כדי לראות בפרעות. הוא הסתגר לו בכפר שחכר ופניו לא נראו בעיר מראשית שנה ועד אחרית.

אותו יום בו מתרחש סיפורנו, ערב שבת היה ויהי השמש לבוא והרה"ק רבי מיכל'ע מזלזאטשוב התנהל לו אי שם עם עגלתו, בדרכו מעז'בוז'ה. לפתע נטתה העגלה על צידה והעגלון הבחין בחרדה כי הגלגל נשבר. חישוב מהיר שערך הוכיח לו כי הכפר היחיד שבסביבה, נמצא בבעלותו של החייט השתקן שאינו מאפשר כניסת יודים לתחומו. את הצדיק לא יכניסו אפוא, ירוץ אם כן בעצמו עם האופן... הגלגל תוקן במהירות וחובר לעגלה, אך לא חלפה שעה ושוב נטתה העגלה הצידה. הפעם נשבר הגלגל השני... אין ברירה! קרא הצדיק נאלץ לשבות בכפר... העגלון הערל מיהר להסביר: אל הכפר הקרוב לא מכניסים יודים... הרבי אמר: סע! במבואות הכפר ניצב לו שומר חמוש שתקע פנימה מבטים חמורי

כח הראיה

ומגרה במיוחד. הפושע שסבל מרעב ממושך, רותק אל סוגרי תאו כשהוא לוטש עיניים רעבות ותאבות באומצת הבשר, אך מנוע כמובן מלהביאה אל פיו. לאחר שעה בה כילה מבטיו בבשר, נטל החוקר את האומצה והניחה לפני כלב מזדמן. הכלב בלע את הבשר אל קרבו ותוך שעה קלה מת מתוך עוויות קשות. הארס שהחזיר האסיר בחתיכת הבשר, הפכה לרעל מסוכן שהביאה למותו של הכלב.

מסיבה זו אסרו חז"ל על אדם לעמוד כנגד שדה חברו בשעה שהיא ניצבת בקמותיה, מחשש שיזיק במראה עיניו. את כוחה של העין אנו מוצאים גם בהלכות הנוגעות למת מצווה הנמצא על אם הדרך. השטח בו נמצא מת מצווה, קנוי לוי לצורך קבורתו ואין לערער על כך. כיצד רכש הנפטר את החלקה? בספרים מוסבר, כי כשניצב ההרוג בשעת דוחקו ותלה עיניים ושאלות ומתחננות על סביבתו בתקווה למצוא מפלט מן הרוצח, פלחו המבטים העמוקים הללו את חלקת האדמה והקנו לו אותה.

מסיבות אלו, הקפידו צדיקים ביותר שלא להסתכל על כל דבר רע. כי כשעין זנה מדבר רע, כוח הרוע מתפשט בתוך הנפש דרך ארובות העין ו"ל. ומידה טובה מרובה, כמה וכמה שלמות יכול האדם לקנות בנפשו באמצעות התבוננות בצדיקים וחפצי מצווה. שהללו מזככים את העיניים וממשיכים על הנפש רוח קדושה וטהרה.

במבול שירד בעקבות חטאי דור המבול, נמחו לא רק האנשים, רק גם כל היקום. כל הצמחים ובעלי החיים הושמדו, ואפילו השכבה העליונה של האדמה נמחתה. מדוע נענש היקום?

המפרשים ביארו שבעוד העונות פוגמים בחוטאים, מידות רעות ומזגים רעים משחיתים כל דבר הנקרה בדרכם. כך חדר הרוע והתפשט בבתים, בעצים ואפילו באדמה. בתהליך זה אנו נחשפים לאחד הקשרים העמוקים ביותר שהאדם מקיים את סביבתו בלא יודעין. עורק ראשי במערכת קשרים הזו, הינה העין!

העין הינה אבר מופלא שהעניק לנו הבורא, להסתכל באמצעותו על הסובב אותנו. אך העין לא רק רואה, היא גם משפיעה ומושפעת. החוקר יהודה אייזנשטיין בספרו אוצר ישראל, מספר על מחקר שערך בעיניו, בו הוכחה למעלה מכל ספק חותמתה של העין האנושית על העצמים הבאים עימה בקשר עין. אנו לא זקוקים באמת לראיות לכך, שכן דברי חז"ל מלאים מאמרים על השפעתה הרעה של "עין הרע", אך המחקר מלמד אותנו עד היכן הדברים מגיעים.

על חלון תאו המסורג של פושע מסוכן, הונחה אומצת בשר ריחנית